

## O'ZBEKISTONDA TRAVMATOLOGIK YORDAM TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Zoyirov Umidjon Sirojiddinovich

Sankt-Peterburg davlat pediatriya tibbiyot universiteti

6-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20641509>

### Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekistonda travmatologik yordam tizimining hozirgi holati, mavjud muammolari hamda uni takomillashtirishning zamonaviy yo'nalishlari tahlil qilingan. Travmatologik kasalliklar va jarohatlar aholining vaqtinchalik hamda doimiy mehnat qobiliyatini yo'qotishining asosiy sabablaridan biri hisoblanadi. Travmatologik xizmatlarni rivojlantirish, zamonaviy diagnostika va davolash texnologiyalarini joriy etish, reabilitatsiya tizimini takomillashtirish hamda malakali mutaxassislar tayyorlash orqali tibbiy yordam sifatini oshirish mumkinligi yoritilgan.

**Kalit so'zlar:** travmatologiya, ortopediya, suyak sinishi, osteosintez, reabilitatsiya, sog'liqni saqlash, jarohatlar, tibbiy yordam.

### Abstract

This article analyzes the current state of traumatological care in Uzbekistan, existing challenges, and modern approaches to improving the system. Traumatic injuries remain one of the leading causes of temporary and permanent disability worldwide. The study highlights the importance of introducing advanced diagnostic and treatment technologies, strengthening rehabilitation services, and improving the training of medical personnel to enhance the quality of traumatological care.

**Keywords:** traumatology, orthopedics, fractures, osteosynthesis, rehabilitation, healthcare, injuries, medical services.

### Kirish

Travmatologiya va ortopediya tibbiyotning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, tayanch-harakat tizimi jarohatlari va kasalliklarini diagnostika qilish, davolash hamda profilaktikasi bilan shug'ullanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, har yili millionlab insonlar yo'l-transport hodisalari, ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar, sport va maishiy jarohatlar oqibatida shifoxonalarga murojaat qiladilar. O'zbekistonda ham iqtisodiy rivojlanish, urbanizatsiya va transport vositalari sonining ortishi travmatologik kasalliklar va jarohatlar sonining ko'payishiga sabab bo'lmoqda. Shu bois travmatologik yordam tizimini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish sog'liqni saqlash tizimining muhim vazifalaridan biridir. O'zbekistonda travmatologik yordam tizimining mavjud holatini tahlil qilish va uni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash. Maqolani tayyorlash jarayonida travmatologiya va ortopediya bo'yicha ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari, zamonaviy klinik tavsiyalar hamda O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimiga oid me'yoriy hujjatlar o'rganildi. Olingan ma'lumotlar tahliliy va qiyosiy usullar yordamida umumlashtirildi.

O'zbekistonda travmatologik xizmatning rivojlanish bosqichlari so'nggi yillarda mamlakatda travmatologiya va ortopediya xizmatlarini modernizatsiya qilish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirildi. Respublika miqyosida ixtisoslashtirilgan markazlar faoliyati takomillashtirildi, hududiy bo'linmalar tashkil etildi va zamonaviy diagnostik uskunalari xarid qilindi. Travmatologik yordamning asosiy bo'g'inlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- a) Shoshilinch tibbiy yordam;
- b) Tuman va shahar tibbiyot birlashmalari;
- c) Viloyat ko'p tarmoqli tibbiyot markazlari;
- d) Ixtisoslashtirilgan travmatologiya va ortopediya markazlari;
- e) Reabilitatsiya muassasalari.

Mazkur tizim bemorlarga bosqichma-bosqich tibbiy yordam ko'rsatish imkonini beradi. Tahlillar travmatologik yordam tizimida quyidagi muammolar mavjudligini ko'rsatadi:

1. Kadrlar yetishmovchiligi- ayrim chekka hududlarda malakali travmatolog va ortoped mutaxassislar soni yetarli emas. Bu esa bemorlarga o'z vaqtida ixtisoslashtirilgan yordam ko'rsatishni qiyinlashtiradi.

2. Diagnostika imkoniyatlarining cheklanganligi- ko'plab hududiy tibbiyot muassasalarida yuqori texnologik diagnostika uskunalari soni yetarli emas. Natijada murakkab jarohatlarni aniqlash va davolashda qiyinchiliklar yuzaga keladi.

3. Reabilitatsiya tizimining sust rivojlanganligi - travma va operatsiyalardan keyingi tiklanish davri davolashning muhim qismi hisoblanadi. Biroq ayrim hududlarda zamonaviy reabilitatsiya markazlari va mutaxassislar yetishmaydi.

4. Jarohatlar profilaktikasining yetarli emasligi- aholi o'rtasida yo'l harakati xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi va sport xavfsizligi bo'yicha targ'ibot ishlari barcha hududlarda bir xil darajada olib borilmaydi. O'zbekistonda travmatologik yordam tizimini takomillashtirish yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

#### **1. Zamonaviy tibbiy texnologiyalarni joriy etish**

Artroskopik operatsiyalar, minimal invaziv osteosintez usullari, 3D-modellashtirish va sun'iy intellekt asosidagi diagnostika tizimlarini amaliyotga keng joriy etish davolash samaradorligini oshiradi.

#### **2. Telemeditsina imkoniyatlaridan foydalanish**

Masofaviy konsultatsiyalar orqali chekka hududlarda faoliyat yuritayotgan shifokorlar yirik markazlar mutaxassislaridan maslahat olishlari mumkin.

#### **3. Reabilitatsiya xizmatlarini rivojlantirish**

Zamonaviy fizioterapiya, kineziterapiya va robotlashtirilgan reabilitatsiya texnologiyalarini joriy etish bemorlarning tezroq sog'ayishiga yordam beradi.

#### **4. Kadrlar malakasini oshirish**

Travmatolog va ortopedlar uchun muntazam malaka oshirish kurslarini tashkil etish, xalqaro ilmiy markazlar bilan hamkorlikni rivojlantirish zarur.

#### **5. Profilaktik dasturlarni kuchaytirish**

Yo'l-transport hodisalari va ishlab chiqarishdagi jarohatlarning oldini olish bo'yicha davlat dasturlarini kengaytirish travmatizm ko'rsatkichlarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda travmatologik yordam tizimini takomillashtirish O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, malakali mutaxassislar tayyorlash, reabilitatsiya xizmatlarini rivojlantirish hamda profilaktik tadbirlarni kuchaytirish orqali travmatologik yordam sifatini sezilarli darajada oshirish mumkin. Bu esa aholi salomatligini mustahkamlash, nogironlik va o'lim ko'rsatkichlarini kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

1. Jahon sog'liqni saqlash rasmiy tashkiloti (WHO) rasmiy nashrlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi, "Travmatologiya va ortopediya asoslari".
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirishga oid qarorlari. Toshkent, 2021.
4. Respublika Travmatologiya va Ortopediya Ilmiy-amaliy Tibbiyot Markazi materiallari.
5. Journal of Orthopaedic Trauma. Recent Issues.